

Liegen mag

Ben van Veen

Steven zit een lange gevangenisstraf uit. Hij leeft teruggetrokken. Het gaat niet goed met hem. Er zijn dagen dat hij helemaal niet van cel komt. Verduisterende gordijnen kunnen niet verhullen dat hij lijkleek ziet. Hij belichaamt gebroken verzet: hij is nog maar een schim van wie hij ooit geweest is, maar hij kan het niet accepteren: zijn onterechte veroordeling.

Op basis van indirect bewijs hebben de recherche en het OM een scenario gecreëerd. De rechters vonden het aannemelijk: hij was verantwoordelijk voor moord. Na hoger beroep is hij in cassatie gegaan – zijn laatste kans. Met de hulp van een gerenommeerde advocaat moet een ‘gerechtelijke dwaling’ aan het licht komen.

Lange tijd bezoek ik hem, maar gaandeweg verwatert het contact. Maanden verstrijken. Tot ik hem op een dag tegenkom. In een lange gang lopen we elkaar tegemoet. Als ik hem opmerk, zie ik dat hij een goede indruk maakt. We houden onze pas in. ‘Hoe gaat het?’, vraag ik. ‘Goed’, zegt hij. Ik vervolg met: ‘Je ziet er goed uit!’ Met enige aarzeling bevestigt hij dat. Het gesprek valt stil, we lopen verder.

Dan roept hij me. Ik loop terug. Schuchter zegt hij dat er veel gebeurd is. De cassatie heeft niets opgeleverd, de uitspraak werd bevestigd. Hij heeft een training Puinruimen gevolgd. Hij is in een proces van bezinning terechtgekomen. Dan komt ineens het hoge woord eruit: ‘Ik heb het gedaan!’ – diegene vermoord.

Hij heeft het er moeilijk mee. Hij kijkt of en hoe hij iets voor de nabestaanden kan betekenen; hij wil spijt betuigen. Hij merkt op dat het raar en tegenstrijdig is: met dat hij zijn verschrikkelijke daad onder ogen heeft gezien, gaat het een stuk beter met hem. Hij is er namelijk bijna aan onderdoord gegaan, aan het volharden, geloven en leven in de leugen van zijn onschuld.

Verankerd in onze grondwet (zie artikel 1) heb ik als dominee een plek in de bajes. Hoe kan ik daar voor gedetineerden zijn, in Gods Naam? Ik bied een relatie aan: ik zie het als mijn opdracht om de ander te leren kennen, om hart te krijgen voor die ander – ondanks mogelijk verschrikkelijke delicten. Wat zijn de voorwaarden? Hoe ziet de ‘contractsluiting’ eruit? Ik probeer het aanbod van contact onvoorwaardelijk te laten zijn. Je mag van mij liegen, tegen mij als de dominee.

Op deze manier voorkom ik, als er tegen me gelogen wordt of als blijkt dat ik voorgelogen ben, dat ik in mijn hart tot een veroordeling van die ander kom. Met andere woorden, dat ik zelf niet onbewust uit de relatie stap en die ander niet meer serieus kan nemen. Deze onvoorwaardelijke voorwaarde biedt de mogelijkheid tot het bekennen van een leugen. Hierdoor ontstaat er pas een relatie vanuit het hart. Niet alleen tussen Steven en mezelf als dominee, maar vooral van hem in relatie tot zichzelf. Steven heeft nu weer een hart; hij is weer tot leven, of beter, tot Leven gekomen.

Ds. B. van Veen is geestelijk verzorger bij Justitie. E-mail: b.vanveen@dji.minjus.nl.